

— ORGAN FOR SKJERNØYFOLK UTE OG HJEMME —

NR. 2 **VÅR-SOMMER 1992**

24. ÅRG.

Til høsten skal Mandal by arrangere kulturuke til minne om forliset av linjeskipet "Ingermanland" utenfor her. I den forbindelse vil vi gjøre oppmerksom på at det også var Skjernøyfolk med på å prøve å berge folk. Kulturuka vil starte tirsdag 8. september.

Vi bringer her en utredning som Rasmus Røgevik har skrevet for bladet "Lindesnes" for ca. 20 år siden, hvor han hadde som overskrift "slik losene opplevde det."

De gjorde hva de kunne i storm og orkan — men det ble ikke så mye

Det store russiske linjeskipet «Ingermanland», på reise fra Arkangelsk til Kronstadt, grunn støtte på et undervannsskjær ved Oksoy om kvelden den 11. september 1842. Det drev hjelpeløst vestover med strømmen, og på morgensiden 12. september fikk losene på Landøy, Rosnes og Farestad føling med vraket, men kunne lite gjøre i det opprørte hav, men seilet inn til Mandal etter «sterkere» hjelp.

26. september ble det opptatt vitneprov om dette, og losene forklarte seg om saken. Antagelig har der vært noe «skumling» og sladder om at losene kanskje ikke hadde gjort hva gjøres kunne, da de var ute ved vraket.

Første vitne var fastelos Aanen Andersen Landø, 59 år gammel. Han forklarte at matros Jens Elias Pedersen Landø mandag 12. september var oppe på utkikk på Landøy tidlig om morgenen mellom kl. 4 og 5, og oppdaget vraket av skipet. Han antok først at det var en skonnert eller en brigg som var kantret og ble slept av en galeas. Jens Elias gikk straks ned og purret ut losen, Gjert Aanensen, som gikk med ham opp på utkikken. De kom straks ned igjen og purret ut alle voksne mannfolk på øya, ialt 11. Aanen Gjertsen's skøyte ble gjort klar og bemannet med Aanen Gjertsen, hans sønn

Gjert Aanensen, Aanen Andersen, Jens Elias Pedersen, Gunnvald Hujesen og tjenestegutten Gabriel Nielsen. Disse gikk med skøyten utover omtrent kl. 5½. Stormen var så voldsom at de måtte gå med 3 rev i seilet og 2 i fokken. Da vraket først ble sett lå det i s.s.v. retning fra Landøy, omtrent en liten mil av land. Men da de nådde ut til det omkring kl. 7, var det omtrent 1½ til 2 mil s.v. av Mandals-Ryvingen. Stormen og sjøgangen var så stor, og skipet så omringet av vrakstumper at det var umulig for los-skøyta å nærme seg så meget at de kunne tale med noen ombord. De så at vraket var aldeles over-

sytt av mennesker, men losene fant det aldeles umulig å redde besetningen.

Da man hadde gjort etpar bauter kom der drivende ut fra vraket en båt med 9 mann og en kvinne ombord. Man fikk kastet en line til båten som ble halt inn under akterenden av skøyten, og med mye besvær fikk man tatt opp de ombordværende. Båten lot man drive, da det var umulig for skøyten å slepe på den.

Omtrent samtidig med Landoy-skøyta kom også andre los-skøyter til, en fra Rosnes med 6 mann, og en fra Farestad med 4. Heller ikke disse kunne yte noen hjelp. Etter å ha bautet 3—4 ganger omkring vraket forlot samtlige 3 skøyter vraket omkring kl. 8¼ for å seile inn til Mandal med etterretning om hva de hadde erfart. Vraket befant seg da omtrent 2½—3 mil s.s.v. av Lindesnes.

Los-skøyta kom ikke inn til Mandal før i 5-tida om ettermiddagen, da de hadde vinden i mot seg og måtte krysse inn. Da de forlot «Ingermanland» lå denne ikke mer enn med ½ fot av bakken og skansen over vannet, og av mastene stod bare kryssmasten tilbake, mens de andre lå og veltet og kastet seg i sjøne sammen med annet runnholdt, og et eneste stot av disse vrakstumpene ville ha slått hull i skøyten.

Vitnet hadde vært log 35 år, og i den tid hadde han i likhet med de andre losene, under høyst farefulle omstendigheter frelst forulykkede skipsmannskaper. — Denne gang kunne de intet gjøre uten å seile inn til Mandal så hurtig som mulig etter «kraftigere» hjelp osv.

2. vitne var matros Jens Elias Pedersen, 30 år gammel. Han forklarte seg i alle henseender som 1. vitne. Han sier at den av mennene på Landøy som først våkner om morgenen begir seg hver morgen opp på utkikken. Denne natten hadde han vært urolig og sovet lite, derfor var han så særlig tidlig ute.

3. vitne, los Annen Gjertsen Landøy, 68 år gammel, sier at han har vært los siden 1795, og forklarer seg som 1. og 2. vitne, dog kunne han ikke med sikkerhet angi distansene hvor vraket befant seg fra land.

4. vitne, los Gjert Aanensen, 39 år, 3. vitnes sønn, forklarte seg som 1. vitne, men kunne heller ikke oppgi distansene. Han mente at vraket hadde drevet ca. 2½ mil fra man først så det fra Landøy og til skøyten forlot det, og at det hadde fjernet seg 1 mil fra kysten.

5. vitne, fastelos Gunvald Hujesen Lando, 47 år gammel, og 6. vitne, Gabriel Nielsen, 23 år, forklarte seg som de andre. Rosnes-skøyta hadde denne besetning: Los Torje Ingebrethsen, 64 år, reserve-los Peter Torgesen, 36 år, fastelos Rasmus Øuensen, 43 år, reserve-los Michael Øuensen, 33 år, matros Jacob Andreas Jacobsen, 25 år og matros Carl Edvin Eliassen, 29 år, alle fra Rosnes. De forklarte alle følgende:

Rasmus Øuensen og J. A. Jacobsen var meget tidlig om morgenen den 12. på utkikken og fikk se vraket av «Ingermanland», og de var så fort det lot seg gjøre gått ut med los-skøyta fra Rosnes og nådde ut til vraket et øyeblikk etter skøyta fra Landøy. De forklarte seg som de andre om redningsmulighetene. Deres skøyte krysset omkring vraket i en halv til en hel time. Da de ikke kunne finne noen måte å redde noen seilte de i forening med de to andre skøyter inn til Mandal, hvor de alle ankom ved 5-tiden om ettermiddagen.

J. A. Jacobsen og Carl Edvin Eliassen dro to timer etter ankomsten med båt til Svinor, hvorfra de gikk ut med sluppen «Lena» for å søke etter vraket.

Ombord i Farestad-skøyta var fire mann, hvorav tre forklarte seg som vitner; Reserve-los Rasmus Salvesen, 28 år, reserve-los Salve Evertsen, 30 år, og matros Christen Salvesen, 24 år. Den fjerde var Gabriel Evertsen. Disse fire fra Farestad hadde bestemt seg til å gå ut med skøyta for å se om det var noe å gjøre på sjøen, men de hadde ikke sett «Ingermanland». De så at losene på Rosnes gjorde seg klar — «med megen ildferdighet» — og da tenkte de at det var noe særskilt på ferde og fulgte straks etter dem. De bautet omkring vraket sammen med de andre skøyter i en knapp time. Etter rådslagning med de andre kom de til at de

intet bedre kunne gjøre enn å seile inn til Mandal for å få ut større fartøyer.

Rasmus Salvesen og Salve Evertsen gikk samme natt kl. 12 ut som loser med en skønnert som konsul Dedekam utrustet, men de styrte forlitt vestlig kurs og fant ikke vraket.

De mente alle at de hadde utsatt seg for livsfare med skøyten ut til vraket i den voldsomme storm som da raste, og at de hadde gjort hva de kunne etter omstendighetene for å redde besetningen, og mente de heller kunne fortjene ros enn — emiskjendelse og bagtallisk sladder of Folk der gaur på Land og hjemme i deres stue og tale om hvad der kan gjøres udi den vilde Søe hvis Woldsomhed og Faseri de ikke kjender.

Administrator, konst. sørenskriver Nannestad, gjorde vidnene oppmerksom på at skøyten fra Farestad lå ferdig til å gå ut i håp om å få skip å losse, da kunne det vel ikke være livsfarlig bare å seile ut. Da svarer Rasmus Salvesen, Salve Evertsen og de andre vitnene til dette, at besetningen på Farestad-skøyta ikke hadde til hensikt å seile lenger enn til de ytterste skjær hvor losene pleier å gå iland og oppleie hva de måtte få i sikte, og det er stor forskjell på å seile inneskjæra som denne skøyta her først ville gjort, og å seile ut i den åpne sø, som de måtte gjøre for å nå vraket. Retten ble derfor hevet. —

Kilde: Mandal ekstrarettsspr. nr. 12. Statsarkivet.

Rasmus Røgevik.

SKJERNØYPOSTEN

- ORGAN FOR SKJERNØYFOLK UTE OG I HJEMME -

Redaktør: Sigurd Aalvik
Tlf. 043-68611

I redaksjonen: Håkon Karlsen,
Georg Walvick og Norvald
Jenssen.

Adr.: Skjernøy, 4500 Mandal.

Postgirokonto: 0802 5425368

Kontakt i USA:
Mrs. Elinor Kristiansen,
853 - 58 st.,
Brooklyn N.Y. 11220.

Abonnementspris pr. år kr. 35.-
USA \$ 6.-

Vi er i slutten av mai, og et fantastisk fint sommervær, med sjøen blank som et speil. De første makrellfangstene er tatt av "Gulskjær" på drivgarn 5 timer av land. Det er ikke blitt noe storfiske, men fangster fra 200 opp til 600 kg. pr. natt. Men prisen til fiskerne er rekordstore, kr. 25 pr. kg. i begynnelsen av fisket, så da skal det ikke mye fisk til før det blir penger av det.

Ellers er det ennå gode rekefangster og trålerne har vært på sjøen hver uke siden nyttår. Det har nesten ikke vært værhindringer, i alle fall har de kunnet tråle under land eller i Mannefjorden. Her er også bra med torsk, i sær på pilk og sjørligle, nede i "luseleidene". Helst torsk i stør-

relsen 1 - 2 kg. men også en del slengere på 3 - 4 kg. Småsei er det også en masse av og den er godt brukbar til å koke seiesuppe på, og den er lett å få på rikla ved de ytterste boene. Ellers venter vi på den første laksen og at makrellen skal vise seg under land. Den kommer nok i år også, og kanskje når dette leses lukter det stekt makrell over hele øya. Rabarbraen er i alle fall i rute og kan noen ønske seg en bedre middag enn stekt makrell og rabarbrasuppe? -----

Historielaget skriver, fra s. 7 skråningen beplantet, "hullet" mellom kapellet og grendehuset er fylt igjen, og fremstår nå som en hyggelig rasteplass. Informasjonstavler og skilting er utarbeidet, så nå kan alle greit finne fram på vår kjære øy. Som dere ser, ligger postgiroen for medlemskontingent i Historielaget med denne Skjernøyposten. Årsmøtet vedtok at følgende kontingent gjelder: kr. 30 for passive medlemmer og kr. 40 for aktive.

Da sier vi hjertelig takk til deg som støtter oss i arbeidet med å ta vare på øya og dens historie. Vel møtt til sommerens arrangementer.

Hilsen leder av Skjernøy Historielag.
Rita T. Dyrstad Solvang.

Vandretur med Skjernøy historielag søndag 24. mai til Ytre Farestadmyrene skapte stor deltakelse i det fine været. Starten var kl 14.00 fra snuplassen Ytre Farestad hvor vi fulgte den ytre vegen ut til myrene. Betsy Wathne var med som guide. Vi slo oss ned ved de gamle sommerflorene som sto igjen, og det ble fortalt at det har vært 14 i tallet, et par var dobbelt det vil si to gårder eide hver sin halvdel. Det var et yrende liv der ute under slottonn og når kyrene skulle stelles, det var noen og tyve, en eller to til hver gård. Totalt skal alle myrende der måle 80 mål, og er delt opp med et stykke til hver gård.

Våren fører til alle slags aktiviteter. På kapellet har det vært flere dugnader, med vasking, opprydding, planting, maling og lakking.

Når vi går tilbake for å se hva som har vært på kapellet siden sist kan vi nevne; Møteuke ved Bjarne Christensen, to fastegudstjenester, menighetsfest, Ungdomsforeningens utlodning med hauger av gevinster og resultat over fjordårets, vårfest og temamøter og vanlige møter. Bønnegruppene har også hatt samling en gang i måneden.

Framover sommeren vil det være båttur til Ås i Harkmark 14/6, kakeutlodning i kapellhagen 19/6 kl. 17.00, Skjærgårdsgudstjeneste 21/6 og fisketur 3/7. SKUK hadde også en fin sangkveld på Grendehuset en kveld i april.

NOEN 17. MAI-TANKER.

Det er fint å være med å feire 17. mai. Og flott er det å se alle barnetogene, med flagg og faner og alle pyntet i sin fineste vår stas. Men hvor mange av de unge tenker over hvorfor vi feirer dagen? Åshild var inne på noe i sin tale ved bekransing av minnestøtten. Etter en rundspørring inne i Oslo svarte noen at det hadde noe med frihet å gjøre, at det var vår nasjonaldag, men mange hadde ikke peiling. Det er skuffende, ja faktisk litt skremmende at de ikke vet mere om hva som skjedde på Eidsvoll i 1814. Da vi gikk på skolen, sørget lærer Georg for at vi

kunne vår historie, både innenat og utenat. Det er nok dessverre ikke slik i dag.

Et lite råd til dere yngre; Be deres foreldre fortelle om de brave Eidsvollsmenn, om grunnloven og den betydning den fikk og om Henrik Wergeland. Til dere noe eldre; Slå opp i et bra leksikon under Norge og les nøye det som står under HISTORIE, særlig de siste 200 årene. Med litt bedre forståelse av hva som skjedde i de årene, både i Norge og i Europa forøvrig, vil 17. mai få enda større betydning for oss alle.

Fra s.9

Det eksistere et minnesmerke fra 1807, en vindrosse (Kompassrosen) som er hugget inni fjellet sammen med initialene HSS 1807, av en av de som tjenestegjorde her i den tiden. Denne er temmelig unik, i det den er hugget rettvisende. Det vil si det er tatt hensyn til diversjonen (Misvisningen)

Hvilket indikere at vedkommende som har hugget den har vært en skolert mann. Alt taler for at det har vært en med militære bakgrunn. Vi kjenner til en lang rekke liknende vindrosser, men de er alle hugget etter visning, dvs. hva kompasset viste der å da. (Man har ikke tatt hensyn til misvisningen) Den må beregnes, da et magnetkompass kun viser mot den magnetiske Nordpol. Det er kun en liknende kompassrose som er kjent av denne typen, den er funnet ved Eigersund.

Se tidligere artikkel i Skjærnøyposten, og for øvrig Agder Historielag årsskrift 1992, som tar for seg kompassrosene langs kysten fra Svenskegrensen til Eigersund.

Ivern & Berge

REFERAT FRA ÅRSMØTE I SKJERNØY VEL 10.3.92 kl 1900

Det var 51 fremmøtte.

Som referent ble valgt Lise Knutsen, som møteleder/ordstyrer Torvald Abrahamsen - Tønnes Berge

Årsberetning for Grendehuskomiteen ble lest av Åse Børnøy og godkjent

" " Idretts-komiteen " " Torstein Dyrstad og godkjent

" " Barnehagekomiteen ble lest av Gerd Hansen og godkjent

" " Skjernøy Vel ble lest av Tønnes Berge og godkjent

Regnskapet ble opplest av Tønnes Berge, da kassereren Unni Liseth ikke var til stede. Også dette ble godkjent uten anmerkninger.

Kaffepause.

Valg:

Valvik	:	Sigurd Ålvik	27 st	Jan H. Ålvik	20 st
Rosnes	:	Håkon Karlsen	26 "	Kjellaug Jacobsen	21 st
Berge	:	Tønnes Berge	44 "	Olga Berge	3 st
N.Farestad	:	Unni Liseth	43 "	Heidi Tjomsland	4 st

I tellekomiteen satt Reidar Jensen og Ivar Kristiansen.

Styret for 1992 blir da som følger:

Skjernøy Vel:

Tønnes Berge	Formann	Olga Berge
Unni Liseth	Kasserer	Heidi Tjomsland
Agnete Kjellin	Sekretær	Trygve Ånesen
Håkon Karlsen	Styremedlem	Kjellaug Jacobseb
Anne Lans Syvertsen	"	Bjørn Vikøyr
Sigurd Ålvik	"	Jan H. Ålvik
Lise Knutsen	"	Knut Knutsen

Grendehuskomiteen:

Torvald Abrahamsen

Eivind Syvertsen (i militære) Svein Walvick varamann

Torill Dyrstad

Barnehagekomiteen:

Hilde Ånesen

Bente Syvertsen

Björg Greipsland

Idrettskomiteen:

Tove Laila Johansen

Alf Gunnar Abrahamsen

Karin Abrahamsen

Saksliste.

1. Forslag om gebyr på vask av grendehuset

Det ble vedtatt at styret i Vellet lager oppslag med regler for bruk og vasking/renhold av lokalene, og et gebyr på kr 100,- om dette ikke blir overholdt.

2. Sundsveien Dyrstad - Skjernøysund, fredning

Det ble opplyst om at dette er en verneverdig og kommunal vei.

Skjernøy Vel og Skjernøy historielag skal sammen søke om å få opprustet veien

3. Forslag om nye lyspunkt på Skjernøy

Styret hadde forslag om 2 stolper og 3 lyspunkt ved kapellet. Dette forslag ble ved avstemming vedtatt med ca 30 stemmer.

Søknad fra Evert Knutsen om lyspunkt om lyspunkter i Grønnvika ble det ikke stemt over. Det ble vedtatt å prioritere Dyrstad i neste omgang, og deretter Berge - Skjernøysund.

4. Utleie av Grendehuset.

Det var ingen utleie i sommer, muligens på grunn av for høy leie ? Det ble foreslått å kjøpe varmtvannsbereder for å heve standarden. Styret tar dette opp til intern avgjørelse.

5. Lokalplanlegging - Arbeidsoppgaver for vellet

Yrkesskolen har sagt seg villig til å lage nye oppslagstavler. Skjernøy Vel bekoster materiellet. Rita Dyrstad undersøker hvor mange det er behov for. Ivar Syrdal lager tegning og leverer disse til yrkesskolen

Forslag om avliving av bever i Farestadtjønna. Dette må grunneierne selv ta seg av, selvsagt i lovlige former. Det bør tas prøve av vannet til helserådet.

Det ble foreslått endring av 17.mai opplegget. Idrettskomiteen lager spørreskjema til alle deltagere i idrettslekene om de ønsker endringer, og i tilfelle forslag til hvilke. Det blir ingen endring i år om ikke bedre forslag enn det vi har fremkommer.

6. Forslag om kjøp av panelovner til grendehuset.

Det ble bestemt å kjøpe 2 panelovner m/termostat til grendehusets storsal.

7. Forslag om informasjon.

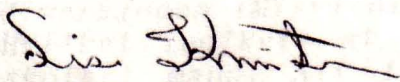
Det skal sendes referat fra møtene i vellet til Skjernøyposten.

8. Eventuelt.

Rita Dyrstad foreslo samarbeid mellom historielaget og vellet om sommerlig tilstelning på det gamle skolehuset på Dyrstad, en Skjernøydag. Det vil bli gitt mer informasjon om dette senere.

Formannen søker om å få fartsdempere på Farestad i 50 km sonen.

Styret undersøker om fellesarrangement av St. Hansfeiring på Høgevarde, eventuelt friarealet i nærheten av Bådevika kan være aktuelle områder. Feiringen på Munnevolla i fjor var mislykket.

Lise Knutsen
Referent

SKJERNØY HISTORIELAG SKRIVER

Skjernøy historielag avholdt sitt årsmøte på Dyrstad skolemuseum 5. mars d.å. Det ble en kveld vi aldri vil glemme. Ellen Herstad kom til møtet frisk og opplagt, men så en $\frac{1}{2}$ time ut i møtet kantet hun plutselig over. Vi trodde alle at hun bare hadde besvimt. To av møtedeltakerene kjører henne hjem i bil, og vi andre fortsetter møtet. Men dagen etter får vi det sørgelige bud at Ellen døde samme natt på Kr.sand sykehus.

Hun blir et savn for oss. Ellen var alltid så behjelpelig og omtksom når det var ting som skulle arrangeres i historielagets regi.

Styret i laget består NESTEN som tidligere. Hjalmar Hansen har vært med siden starten i 1988, men ønsket nå avløsning. Inn kom Unni Eskeland Daland. Vi sier takk til Hjalmar for god innsats, og velkommen til Unni.

Styret består da følgende: nestleder Inger Lise Ånensen, kasserer Liv Britt Jensen, sekretær Svein ø Berge, leder undertegnede, varamedlemmer Unni Eskeland Daland, Karl Kristiansen og Evert Knutsen.

Sommeren slår snart til i all sin glede, og vi vil i år igjen ha tilselning på Dyrstad skolemuseum. Dagen blir SØNDAG 5. JULI KL . 14 00. I år vil vellet og historielaget jobbe i sammen om arrangementet. Det vil bli et variert program. Alt fra støvlekast til kappløp opp til Grottevardens topp, til video film fra " Skjernøy rundt med historiske glimt" til utkledningskonkurrangse til kakeutlodning osv. Så denne dagen bør du holde av.

Lørdag 11.juli håper vi på godt vær, slik at vi kan ro til Mandal by, for å delta i markeringen av bybrannen. Bybrannen var i 1810, den la den gamle kirke som sto på det gamle Torv og 70-80 hus i aske. Det vil foregå arrangementer hele dagen i Mandal. Vi hadde da tenkt å komme roende i sjakter utkledt i gamle klær den ettermiddagen. En del sjakter har vi fått lånt, men vi ønsker flere, så ta kontakt om du har en tresjakte liggende.

Kulturlandskapsprosjektet på Skjernøy begynner nå å nærme seg slutten. Det var tidligere miljøvernleder Henrik Lund som startet det hele. Høsten 1990 holdt han et orienterings møte på Grendehuset ang kulturlandskapsvern på øya. Ingen hadde noe å bemerke til planene.

Det ble bestemt at vellet, historielaget, grunneierlaget og 2 repensentanter for øyfolket skulle delta i prosjektet. Det har vært interessant og vi er kommet langt. Stier, sommerflor, diger, sjøbu, doer, brygge på friområdet er rustet opp. Parkeringsplassen foran kapellet er asfaltert,

GROTE VARDEN

Grote Varden, eller "Grottevaren" som den daglige tale uttrykker det.

Navnet er opprinnelig hollandsk, og utalt som det skrives, "Grote", som betyr stor/vid/svær.

Gjennom tidene er det blitt forvansket til "Grotte".

Av historisk interesse er det primært den Optiske telegraf, som er kjent for oss moderne mennesker. Denne telegrafen ble opprettet av kong Christian 7, da han den 17 mai 1805, etter anbefaling fra admiralitets- og kommissariatskollegiet lot oppnevne en kommisjon som skulle utrede signalvesenet for Norges vedkommende. Kommisjonen avga sin betenkning den 30 april 1806. Samme sommer ble Den Optiske Telegraf opprettet i Norge.

Den varte til den ble nedlagt som en følge av et brev fra 2. departement 18. november 1824.

Den Optiske Telegraf sortert således ferm til 1810 under Admiralitets- og kommissariatskollegiet. Fra 1810 ble den lagt inn under Generalpostdireksjonen.

"Telegraflinjen i det Sydenfjelske Norge" strakte seg fra Langelands Fjellet på Hitterøen, og til Skrielsbuu Vede på vestre Hvalerøen.

Telegrafen i det sønnenfjelske Norge besto av til sammen 18 hovedstasjoner og hele 72 repeterstasjoner.

Så vidt meg bekjent, var det ved hver slik hovedstasjon stasjonert en eller flere kanonbåter. Det vil si en stor åpen båt som kunne roes og eller seiles, hvor det var montert en stor 14 punners kanon i forstevnen. Fienden, Hovedsaklig britene, var meget redde for disse små fartøyene. Vesentlig fordi de var så lett manøvrer bare. De var ikke avhengige av vær eller vind for å komme i kampposisjon. Hvilket et større seilskip var. Videre utgjorde de et vanskelig mål med sitt lave fribord. Det er utallige episoder der en langt underlegen norsk marinekontingent tok kampen opp med en "Goliat" og vant eller jagde den Britiske "Man off war" på flukt.

Tradisjonen vet å fortelle at det i Frivoldstranna skal ha vært stasjonert en eller flere slike kanonbåter.

Dette er en utrolig godt beskyttet havn, og nesten umulig å finne utafra datidens ressurser. (På Spansk ville den bli kalt "Puerto Escondidos." -Den skjulte havn. Undertegnede kommentar)

Stasjonen på Grote Varden var en slik hovedstasjon. Disse stasjonene var angitt med en stor bokstav, fra A. til S.

Grote Varden hadde således bokstaven D. Dette ble angitt i flaggkode, slik at man kunne lese hvor signalet kom fra.

Koden for vårt vedkommende var et rødt flagg, en rød vimpel og et kryss flagg 42. Denne kombinasjonen betydde signalet kom fra "Grote Varden på Stiernerøen ved Mandal."

Oppe på selve heia var der en vakthytte. Det er litt uvist hvor hytten lå, men mye tyder på at den lå der hvor varden er bygget i dag. Ser mann på steinene her, og det at det er ganske mye stein i den joden som varden står på. Kan det tyde på at det er restene etter en hytte av jord og sten. Eller et fundament til en hytte, som har vert av trevirke, med en jordvoll omkring fundamentet. En ting er sikkert, den har ligget slik at man har hatt god sikt til henholdsvis Hobdeheia og Skogsøy Veden.

Det var også tre flaggstenger her oppe, hvor de var er ikke godt og si i dag. Da det ikke lengre er noe som viser fundamentering for slike stenger.

Mannskapene bodde nede i Skjernesund. her finner vi fremdeles navn som "Løytnants haven" og "Sjefens have." Den siste viser stadig rester etter gamle frukttrær.

Hvor om alle ting er, det tyder på militære mannskaper har vært stasjonert i Skjernøysund. Hvilket vi også finner bevis for opp på selve Grote Varden.

Vår Nærmeste hovedstasjon lå på Lindesnes, nærmere bestemt på Skibbmansveden, denne hadde kjennetegn C. og flaggkode: Hvitt flagg, rød vimpel og kryssflagg 41.

Mellom Lindesnes og Grote Varden var det ikke mindre en 6. repeterstasjoner. Disse lå henholdsvis på Midtbø Veden, ved gården Midtbø i Spangreid. Neste var på Herheien ved Svinør. (Formodentlig den heia som i dag kalles Signalen ved Avik). Så er det Høyholmen, (Trolig Underøy) den gang ved gården Tjøm. Videre hopper vi til Kialler Asen, eller i dag kalt Gjallaråsen ved Sjøbodvik. Neste var Nordelandsheien, det er nok Nådelandaheia ved gården Nådeland (mellom Toftenes og Sjøbodvika). Så kommer Halsehobde, eller bedre kjent som Hobdeheia i SW ende av Sjøsandén.

Går vi videre mot øst, lå den nærmeste hovedstasjon i forhold til vårt utgangspunkt i Grote Varden, på Vedefjellet ved Fosseviva, indre Flekkerøy. Denne hadde en stor E. som sitt kjenne kode. Flaggkoden for denne var: Rødt flagg, hvit vimpel og hvitt flagg 43. Denne stasjonen rapporterte, via repeterstasjonen på Signalstedet nordlige Flekkerøy havn, som i sin tur sendte til hovedstasjonen i Kristiansand, hvilken lå på Odderøya. Denne hovedstasjonen hadde kodebokstaven stor F. Og flaggkoden: Kryss flagg, hvit vimpel og hvitt flagg 44.

Fra stasjonen på Vardefjellet Indre Flekkerøy går vi vesterover og finner den første repeterstasjonen på Svensheia ved Svensvika. Neste lå på Arhusvedehei ved Ny Hellesund. (Nok bedre kjent i dag som Arosveden) Neste finner vi på Borøya i Søgne skjærgård. (Her er ikke navnet på heia kjent.)

Så finner vi fortsettelsen, på Lastaheia (I dag kalt Vardeheia mellom Lastad og Alo). Eids Vede ved gården Eid, på Harkmark. Veden på Skogsøy er den nærmeste for oss, i østlig retning. Jeg har her skissert opp hvor repeterstasjonene lå mellom Lindesnes og Odderøya. På liknende måte lå hovedstasjoner og repeterstasjoner langs kysten fra Hitra til Hvaler ved svenskegrensen.

Skulle noen mot formodning være ytterligere interessert i Den Optiske Telegraf i "Det Søndenfjelske Norge", så kan jeg gi noen opplysninger.

Vi kjenner trolig navnet på en av dem som var bestyrer/kommandant i krigensår 1807 - 14. Her er forøvrig noe som ikke helt harmonere (Ref. Skjernøy Historie). Navnet som opplyses her er, Hans Pedersen Skjernøysund. Men den gode Hans var ikke militær, han var født den 14 april 1768, og fikk sin kongelige konsesjon som los i 1791. Man behøvde den gang ikke noen form for skolering for å bli los, det var nok at man var kjent og hadde foretatt en vellykket innlosning av et skip. Vi vet imidlertid, at frem til 1810 var stasjonen undrer militær kommando. Dessuten indikerer den vindrosen som er hugget rettviseende i 1807, at det har vært skolerte folk her oppe. (Se for øvrig siste del av artikkelen). Det er sannsynlig at Hans overtok som "bestyrer" da Telegrafens komunder unner Generalpostdireksjonen. For øvrig fortsatte Hans som los, han endte sine dager ved en kullseiling på Klevefjorden den 28 oktober 1831.

TUR TIL LONDON

Vi er i London. Bare navnet vil heretter minne oss om en gryende vår 1992. Dager spekket med opplevelser i en atmosfære av gammelt vennskap. Vennskap som tross lange atskillelser for enkelte, viste seg å være inntakt.

Vi er blitt 50 år. Det er derfor vi er i London på jubileumstur. Svakt husker vi hin dag på sensommeren 1949 da vi begynte på Skjernøy skole i 1. klasse for lærer Georg Berge.

Disse var; Berit (Pedersen) Høyland, Norun (Jenssen) Frigstad, Elin (Dyrstad) Mathisen, Hildur (Syvertsen) Haagensen, Ingrid (Christensen) Jaabæk. Ingebjørg (Christensen) Handal er ett år yngre, men var også med på turen.

Møtet med London var en hyggelig opplevelse. Allerede på vei fra flyplassen og inn mot byen kunne man nyte vårens blomsterprakt i bed og rabatter langs veien som for vår del førte til Baywater/ Kensington området hvor hotellet vårt lå.

For undertegnede som var på gjennomreise her som au pair-pike i 60-årene, var det hyggelig å merke seg at byen så renere ut enn dengang. Høytrykkspyleren har vært flittig i bruk i den senere tid ble det fortalt. Bortsett fra Dronning Elizabeth, da. Buckingham Palace så riktig trist og skittent ut og sto egentlig i grell kontrast til de veltrimmede gardistene hennes. Imidlertid er det jo turbulente tider i hennes nærmeste familie for tiden. så tanken på vårpuss kan nok være fjern.

Tenk - vi er i London---. At det virkelig lot seg gjennomføre å komme avsted hele flokken. Selv 50-åringer kan opptre som fnisende tenåringer - bare man er i flokk og et stykke hjemmefra.

Første samlingsstund på dagen var frokosten, som forresten ikke var altfor overveldende, men så har heller aldri det engelske kjøkken vært blandt de store.

Her ble planene for dagen lagt. Det ble båttur på Themsen med lunch. Parlamentet, Big Ben, alt nypusset og fint. Ble noen sjøsyk? Ja, kanskje Ingrid. Hun var aldri god i båt. Vi fisket jo hummer sammen i sin tid.

Videre stille meditering i St. Pauls Cathedral - hvorfor ikke overvære en katolsk messe? Her er maleri av Kristus hvor hans øyne følger deg uansett fra hvilken vinkel du ser fra. Videre i underetasjen hvor bispekåper med utsøkte håndarbeider kunne beundres. Her møter vi prinsesse Diana i brudekjolen sin - eller en tro kopi ihvertfall. Hun ble jo som kjent viet i denne katedralen.

Mye mer kopier var å se i Madam Tussauds vokskabinett. Vi trodde det var selveste Pavarotti himself vi passerte, men kanskje den mest naturtro var biskop Tutu.

Tower med dyster fortid og kronjuveler ble besøkt, British Museum og ikke å forglemme en real pubrunde. Her er beste stedet å komme i kontakt med ekte Londonere. Flott atmosfære. Windsor Castle var også et fint sted å besøke. Men ikke hele flokken rakk alt. Sannelig er en uke ikke for mye.

Så herlig å komme tilbake til hotellet, hvile seg litt - en dusj og så ut for å spise. Vårt problem var å bestemme seg for hvilken spisested vi skulle velge. Større problemer skal man ikke ha når man er på tur.

Ettersom dette var en ren jentetur, ble det avsatt betydelig tid til å gå i forretninger. Ingen mann med på slep som misliker slik virksomhet. På Selfridges var vi en verden for seg selv. Stormagasinet med mye lekkert. Kommer man fra hverandre her, sees man skjelden igjen, ihvertfall ikke før på hotellet.

Hotellrommene, ja. Vi har sett det bedre. De ble imidlertid mer og mer personlige etterhvert. Man strør sine effekter rundt seg. En gotteskål, et utall plastposer,

en blomsterbukett o.s.v. Atmosfæren var på topp i sene kveldstimer når alle var samlet på ett rom for å oppsummere dagen. Her ble evt. nye innkjøp vist eller man fortalte om opplevelser i løpet av dagen.

London er som kjent en stor teaterby, og det lot vi ikke gå fra oss. I teateret var vi både to og tre ganger i løpet av uken.

På flyet hjem var det lett å la det hele passere revy i tankene. Så fint å kunne styrke gamle

vennskapsbånd på en slik måte, glemme hverdagen for en stund og bare være egoist. Vi trenger slikt av og til.

På Sola Lufthavn ble vi vel tatt i mot av Berits søster, Gerd og ektemann. De inviterte til kaffe i sitt vakre hjem, hjalp oss med vår store bagasje og gjorde slik at turen fikk en fin slutt.

Farsund i mai 1992

Elin

SMÅNYTT

FRA ØYA

17. mai ble feiret i vakkert vær og høy temperatur. Kanskje var det litt mindre folk i toget som gikk fra Valvik og aktivitetene ved Grendehuset. Det var et litt annet opplegg i år, bl.a. natursti med forskjellige spørsmål hvor det ble konkurrert gårdene imellom, hvor det ble delt ut en flott vandrepokal til den gården som fikk høyeste poeng. Den ble utdelt til N. Farestad, men ved nærmere ettersyn var det Rosnes som gikk av med seieren. Musikken i toget, som kom på i Juvika, var aspirantene til guttemusikken - med drilljenter. Bekransningen ved minnestøtten og tale var ved Åshild Aalvik. ---

Det blårforetatt et omfattende vedlikeholdsarbeide på Skjernøybrua. Saltpartikler har trengt inn og angrepet armeringsjernet. Først skal brua høytrykksvaskes og deretter impregneres. Det vil komme på den nette sum av 700.000 - 800.000, omtrent det dobbelte av hva brua kostet som ny. ----

Her på Skjernøya kan vi i allefall skryte av å ha hørt gjøken først, om morgenen den 10. mai. "Fædrelandsvennen" skrev at den var hørt i Randesund den 15. mai. Den blir hørt så og si hver dag her ute, så gjøken er i alle fall et sikkert vårtegn. -----

Det er fremdeles ingen avgjørelse med butikken. Det er fra eierens (bankens) side søkt om omdisponering til fritidsbolig. Dette ble enstemmig avslått i bygningsrådet. Så ennå er det en mulighet for at vi kan få den igjen - til en overkommelig pris.

Angående det som er kommet fram i avisen om at det var kundene som så totalt sviktet butikken, er nok dette en sannhet med sterke modifikasjoner. Bildet er langt mer nyansert enn som så - uten at vi her skal komme nærmere inn på disse forhold. -----

Det var i år 5 konfirmanter her på øya, nemlig: Inger Marie Aalvik, Valvik, Siw Hagen, Dyrstad, Jan Knutsen, Skjernøysund, Trond Berge, Berge og Jens Reidar Jensen, Nedre Farestad. Vi gratulerer samtlige og ønsker dem en lys og god framtid. -----

I følge deres konfirmantprest, Jan Inge Revheim, er det nå i alt konfirmert 70 stykker her på kappellet. De 2 første var i 1933 og det var Elly (Hansen) Fjerme stad og Lillian (Berge) Boyle. Så var det et hopp til 1949 da Inger (Pedersen) Syvertsen, Astrid (Jenssen) Larsen og Kåre Berge ble konfirmert. Og endelig Allis (Berge) Hansen, Anna (Aalvik) Solheim og Karin (Gabrielsen) Larsen

i 1954. Men det var først i 1980 at den faste ordning med konfirmasjon på kapellet kom i stand.--

Vi skrev i Skjernøyposten at det var gitt tillatelse til å skyte 2 elg på øya. Dette er ikke tilfelle, men 15 grunneiere på Dyrstad, Skjernøysund og Berge med tilsammen vel 2000 mål har søkt om fellingstillatelse til høsten, men har ennå ikke fått noe svar.

Etter siste iakttagelse er bestanden øket til 6 elg, men det kan jo godt være de har forlatt oss når jakten tar til hen på høsten.-----

Også i år har svanene ruget ut unger i Ystevåa, men denne gangen bare to stykker. Men dessverre ser det ut som at disse to også er forsvunnet. Om det er mink eller kråke som har skylden vet vi ikke, men det var litt trist. Det sies at det også har ruget et svanepar i Bogstøvåa, men resultatet kjenner vi ikke til. Svanene blir etter hvert et større og større innslag i vår Sørlandske fauna.-----

Det er ytterst få ærunger å se i år. Mens det er mye voksen fugl å se, glimrer altså, ungene med sitt fravær. - Det nevnte svanepar som ruget ut 2 unger, hadde i tillegg 4 egg som ikke ble ruget ut. Er det noe som er i uballansé?-----

Takket være den milde vinteren spitte og vokste alle vårblomster veldig godt i år, og det var bl.a. eventyrlig med påskeliljer.

Det er hele 10 russ fra øya i år, vi nevner dem etter fargen; Lisbeth Syvertsen og Øystein Berge, Y.F. Line Austrud og Kjell Erik Grøsfjell, N.F. Oddvar Christensen, Valvik, alle røde. Linda Handal, Y.F. Sissel Abrahamson, Valvik og Hilde Johansen Berge, Blå, Samt Alf Gunnar Abrahamson, Dyrstad og Dan Jenssen,

N. Farestad, svarte. Det er henholdsvis avgang Gym. Handelsskole og Yrkesskole. Vi gratulerer samtlige hjertelig og håper at deres utdannelse vil svare til forventningene og gi dem det yrke de stiler mot.-----

Det var barnedåp på papellet 2. pinsedag. 3 jenter ble døpt. Fedrene til de to første er gamle "Rosnesgude" mens det tredje paret var fra Mandal. Vi synes det er hyggelig at de som er vokset opp på øya vil døpe sine barn herute, selv om de ikke bor her nå. Og vi nevner; Foreldre; Monica og Jørn Vågsvoll, Barnets navn, Susan. Foreldre; Ingerlise og Fred Roger Karlsen. Barnets navn; Rikke. Foreldre; Inger Lise Nilsen og Jan Gunnar Ådnebergli, Mandal. Barnets navn; Lene Marie. Vi gratulerer foreldre og barn hjertelig.-----

Det ble ingen vårvær hverken i mars eller april. Surt og kaldt var det, helt til midt i mai. Men på grunn av den enestående vinteren, var alle vekster tidlig ute og en kan si det var bjørkesprett omkring 1. mai. Vi har ikke noen egentlig vår lenger, det hopper direkte over i sommer. I år skjedde det 14. mai og siden da har været bare vært fantastisk. Stille og rolig vær, eller kanskje en litt frisk østlig bris, og sol - massevis av sol, med 20 gr. og vel det hver eneste dag. Alt kom som en eksplosjon, både blomster og trær.

Vi har allerede passert 1. uke av juni og varmen bare fortsetter. Var det noen som snakket om tørke? Jo da, det blir nok noe tørt, men vi ble nylig betenkt med en god tordenbyge, så vi får bare nyte varmen mens vi har den. Det er jo så alikevel lite vi kan gjøre fra eller til med det.

Vi ønsker alle en riktig god Sørlandssommer.-----